

Jaká volba prezidenta

Dne 13. 12. 2003 se v sídle institutu Cefres uskutečnila konference na téma „Prezident Republiky – jaká volba prezidenta“. Již z výstižného názvu je patrné, že cílem konference bylo využít nadcházejících prezidentských voleb v ČR a snažit se poskytnout odpovědi pro snadnější rozhodnutí, zda v ČR provést přímou volbu prezidenta nebo zůstat u dosavadního volebního systému.

Přitom je nutno vycházet ze skutečnosti, že funkce prezidenta stojí – především v demokratických systémech – v popředí zájmů občanů a zároveň je též předmětem vědeckého zkoumání. Proto se tato konference věnovala dané problematice z různých rovin pohledu – sociologického, ústavně právního, politologického apod. Konference byla časově situována do období přípravy prezidentských voleb v České republice, takže její účastníci se snažili nad tématem blíže zamyslet a poukázat na jeho rozmanitost a mnohorozměrnost i z tohoto hlediska a jistě nebylo překvapením, že převažující část diskuse se týkala právě bližící se prezidentské volby. Účastníky konference byli jak experti z českého univerzitního prostředí, tak také zahraniční hosté – především z Francie.

Konference byla organizátory rozdělena do 2 částí. Dopolední část zahájil francouzský velvyslanec a zástupce Francie v ČR. Zhruba nastínil celodenní téma, upozornil, že i ve Francii, ač tam nejsou na pořadu událostí prezidentské volby, je volba prezidenta často diskutovaná. Role moderátora dopoledního jednání se ujal V. Pavlíček z Prf UK v Praze, který mimo jiné zdůraznil, že naše ústavní listina z roku 1920 se do značné míry inspirovala ústavou Francie.

Z. Jičínský ve svém příspěvku „Je přímá volba prezidenta nezbytná?“ celkově shrnul úřad odcházejícího prezidenta Václava Havla a konstatoval, že V. Havel byl více než „jen“ prezident. Volby nového prezidenta se týkají

fungování institucí ústavního uspořádání. I ve Francii se řeší otázka kohabitace, zda nepřejít od páté republiky k republice šesté. Z. Jičínský ve svém přednesu upozornil na to, že neexistuje žádná absolutní odpověď na optimalizaci postavení hlavy státu, naopak je spousta argumentů pro i proti jeho posílení. Dále Z. Jičínský nastínil vývoj sledovaných ústavních institutů od roku 1920 (neopomenul zmínit význam především TGM), až po dnešní dobu. Co se týká potenciální přímé volby, zdůraznil, že přímou volbu chtěli již komunističtí představitelé po roce 1989, ale návrh byl tehdy odmítnut. Dále uvedl, že prezident Havel nastolil určité změny svého postavení a byl obrovskou osobností, která přehrahovala ústavní pozici, což přirozeně vedlo k disparitě mezi reálným postavením Havla a ostatním světem.

Dalším vystupujícím byl F. Didié. Ve svém referátu konstatoval, že neexistuje žádný ideální systém volby prezidenta. Volba prezidenta totiž závisí na stávající politické situaci každé země, neboť v některých zemích je nutné volit prezidenta přímo vzhledem k tomu, že by parlament nebyl ani zvolen (jako např. Rumunsko, Slovensko). Dále poukázal na systémy volby prezidenta ve Francii a vztah pravomocí prezidenta s volbou prezidenta. Závěrem kolegům z ČR rozhodně doporučil, aby způsob volby prezidenta neměnili.

V. Šimíček z Prf MU v Brně představil některé alternativy ke stávající volbě prezidenta v ČR. Svůj příspěvek přehledně shrnul do dvou částí, a to do části pro přímou volbu prezidenta a proti přímé volbě prezidenta. Jako nejdůležitější argument proti přímé volbě prezidenta v ČR označil skutečnost, že by se zvýšil už tak vysoký počet voleb v ČR. Proto navrhl zřízení tzv. zvláštního volebního shromáždění, které by se scházelo 1krát za 5 let (dle naší Ústavy), a skládalo by se z členů Parlamentu a z vybraných krajských zastupitelů.

V rámci dopoledního bloku vystoupili J.-L. Parodi s příspěvkem „Prezidentská volba ve Francii“, dále J. Reschová (VŠE Praha), která

zmínila postavení českého a slovenského prezidenta v retrospektivě, J. Lagroy a J. Kunz. Rovněž tyto referáty byly věnovány problematice postavení prezidenta, a to z právního i politologického hlediska, a úvahám o jeho případných změnách.

Zájemci o text jednotlivých příspěvků mohou využít toho, že z konference bude pořádná organizací Cefres vydán sborník.

Klára Štěpánková

Právo a principy

Ve dnech 2. – 4. dubna 2003 se ve slovenských Piešťanoch konala mezinárodní vědecká konference na téma „Právo a principy“ pořádaná Ústavem státu a práva Slovenské akademie věd v Bratislavě. Konference se zaměřila na právní principy v kontextech právně teoretických a právně filozofických úvah a z pohledu systému a geneze práva, pozitivně právních odvětví, mezinárodního práva, právních kultur apod. Obsah příspěvků směřovaly stanovené základní teze konference:

- Různost chápání právních principů (Dworkin, Alexy, Raz, etc.);
- (Ne)slučitelnost různých chápání právních principů;
- Principy ve vztazích práva a jiných normativních systémů;
- Vztah právních principů k přirozenému právu, spravedlnosti a slušnosti v právu;
- Právní principy, principy práva, základní právní zásady, všeobecné zásady právního systému, etc.
- Právní principy v tvorbě a výkladu pozitivního práva;
- Hierarchie právních principů;
- Principy a neurčitost v právu;
- Principy práva, právní kultury, právního systému, právní odvětví;
- Obecné právní principy v právu ES/EÚ;

- Problém různých principů v jednání o předběžné otázce před Evropským soudním dvorem.

Konference se zúčastnili zástupci všech právnických fakult Slovenské a České republiky, polské Lodže a pražské Policejní akademie ČR, dále vědečtí pracovníci z Ústavů státu a práva Slovenské akademie věd a Akademie věd ČR, pracovníci některých slovenských ústředních orgánů státní správy, Nejvyššího soudu a Ústavního soudu SR.

Konferenci zahájil ředitel Ústavu státu a práva SAV v Bratislavě JUDr. Dušan Nikodým, CSc., který poukázal na aktuálnost tématu konference v období, kdy se naše země připravují ke vstupu do EU. Právní principy mají v tomto období napomoci ke zkvalitnění tvorby práva a jeho interpretace a přispět k nalézání spravedlivého rozhodnutí v procesu aplikace práva. Vlastní jednání konference, které v prvním dnu řídil JUDr. Peter Colotka (Ústav SaP SAV Bratislava), otevřel prvním vystoupením prof. Jiří Boguszak (PrF UK Praha), který se zaměřil na pojetí, druhy a význam právních principů. Rozebral přitom možné přístupy k právním principům, ukázal jejich deontologický charakter, který vylučuje jejich spojování s axiologickými koncepty, a charakterizoval přístupy Alexyho a Dworkina. V navazujícím referátu doc. Miloš Večeřa (PrF MU Brno) konfrontoval právní principy s přirozenoprávními koncepty a hledisky spravedlnosti. Poukázal v této souvislosti na sociální situace, které aktualizují tematizaci právních principů v právní vědě, a zpochybnil představu přirozenoprávního základu právních principů. Dr. Paweł Labieniec (PrF univerzity Lodž, Polsko) se zabýval pozitivistickými a nepozitivistickými koncepcemi podstaty právních zásad. Prof. Aleš Gerloch (PrF UK Praha) ukázal právní principy z pohledu testu účelnosti, kdy rozdíl normy a právního principu spočívá zvláště v míře obecnosti, a naznačil cesty řešení problému kontraktornosti právních principů. JUDr. František Cvrček (Ústav SaP AV ČR Praha) se na zá-